

Išminčių dovanos

O. Henry

O. Henry

Išminčių dovanos

A P S A K Y M A I

Iš anglų kalbos vertė
Silvija Lomsargytė-Pukienė

VILNIUS 2006

IŠMINČIŲ DOVANOS

Vienas doleris aštuoniasdešimt septyni centai. Ir viskas. Iš jų šešiasdešimt centų – monetomis po vieną centą. Tos monetos buvo sutaupytos po vieną ir dvi, nuolat derantis su bakalėjininku, daržovių pardavėju, mėsaininku, raustant iš gėdos, kad esi tokia šykštuolė. Dela suskaičiavo pinigus tris kartus. Vienas doleris aštuoniasdešimt septyni centai. O rytoj Kalėdos.

Beliko viena išeitis – kristi ant mažos apšėpusios sofutės ir garsiai apsižliumbti. Taip Dela ir padarė. Šitai teigia pamokomą mintį, kad gyvenimas susideda iš raudų, šnirpščiojimų bei šypsenų ir svarbiausia vieta čia tenka šnirpščiojimams.

Kol namų šeimininkė pamažu pereis iš pirmosios stadijos į antrąją, mes apžiūrėsime namus. Apstatyto buto nuoma – aštuoni doleriai per savaitę. Jis atrodė gana vargingas, bet pakankamai iškalingai liudijo, kad jo gyventojai ne kokie elgetos.

Prieangyje kabojo dėžutė laiškams, į kurią netilptų joks laiškas. Buvo ir elektrinis mygtukas – jokio mirtingojo pirštas iš jo nebūtų įstengęs išspausti nė mažiausio garso. Prie viso to dar buvo lentelė su užrašu „Mr. Džeimsas Dilingemas Jangas“.

Tasai „Dilingemas“ buvo kur kas ryškesnis ankstesniais, klestėjimo metais, kai lentelės savininkas gaudavo trisde-

šimt dolerių per savaitę. Dabar, kai pajamos sumažėjo iki dvidešimties, „Dilingemo“ raidės atrodė nublankusios, tarytum ne juokais ketintų susilieti į vieną kuklią ir nepretenzingą raidę „D“. Bet pats misteris Džeimsas Dilingemas Jangas, kas kartą grįžęs namo ir užkopęs į savo butą, išgirsdavo šuktelint savo vardą: „Džimai!“, ir jį stipriai apkabindavo ponis Džeims Dilingem Jang, kurią mes jau esame pavadinę Dela. Visa tai, be abejonės, labai puiku.

Dela liovėsi verkus ir pasipudravo skruostus. Ji priėjo prie lango ir liūdnei pažvelgė į pilką kiemą, kur pilka katė laipiojo pilka tvora. Rytoj Kalėdos, o ji turi tik vieną dolerį aštuoniasdešimt septynis centus, už kuriuos reikia nupirkti Džimui dovaną. Ilgus mėnesius ji taupė centą prie cento ir štai kiek tesutaupė. Su dvidešimčia dolerių per savaitę ne ką nuveiksi. Išlaidos, kaip ir visuomet, pasirodė didesnės, negu ji buvo numaciusi. Tik vienas doleris aštuoniasdešimt septyni centai dovanai Džimui. Jos Džimui. O kiek sykių ji laiminga svarstė, kokį dailų daiktėlį jam nupirks. Ką nors puikaus ir neregėto, ir vertingo – ką nors, kas bent šiek tiek būtų vertas garbės priklausyti Džimui.

Kambaryje tarp dviejų langų kabėjo siaurutėlis veidrodis. Nežinau, ar jums teko kada nors dirstelėti į veidrodį už aštuonis dolerius per savaitę nuomojamame bute. Tik itin laibas ir vikrus žmogus, greit vieną po kitos apžvelgdamas siauras savo atvaizdo dalis, galėtų susidaryti apytikrą nuomonę apie savo išvaizdą. Dela buvo liekna, todėl greit išmoko šio meno.

Staigiai atsitraukusi nuo lango, ji prišoko prie veidrodžio. Jos akys sužvilgo, bet veidas vis labiau blyško ir blyško. Ji skubiai išardė šukuoseną ir paleido plaukus ant pečių.

Reikia pasakyti, kad Džeimsą Dilingemą Jangą namuose buvo dvi brangenybės, kuriomis abu labai didžiavosi. Viena

jų – auksinis
antroji – De
patį Sabos ka
tus plaukus, i
kintų Jos Did
karalius Salia
sį, priverstą t
būtų išsitraul
vydo pešioja

Puikūs De
guodami tart
miau kelių, u
greit, nerving
ma, ir kelios

Jau ant jos
na ruda skry
vėsuodama s

Priėjusi pri
kams“, ji vien
atgaudama k

Madam bu
jai nelabai ti

– Ar nupi

– Aš perku

bėlę: reikia p

Vėl suban

– Dvideši

masę prityru

– Duokite

O! Kitas d

kreipkite dėn

duotuves, ieš

jų – auksinis Džimo laikrodys, paveldėtas iš tėvo ir senelio, antroji – Delos plaukai. Jei flygelyje priešais būtų gyvenusį pati Sabos karalienė, Dela būtų tyčia džiovinusi savo išplautus plaukus, iškardama juos pro langą vien tam, kad sumenkintų Jos Didenybės brangakmenius ir papuošalus. Jeigu pats karalius Saliamonas būtų buvęs namų sargas ir saugojęs rūsį, priverstą turto, Džimas, eidamas pro šalį, kiekvieną sykį būtų išsitraukęs laikrodį, kad pamatytų, kaip karalius išpavydo pešioja sau barzdą.

Puikūs Delos plaukai krito aplink ją, spindėdami ir bangaudami tartum rusvos vandenų kaskados. Plaukai siekė žemiau kelių, uždengdami ją beveik visą kaip skraiste. Paskui ji greit, nervingai juos susegė, stabtelėjo akimirką lyg dvejojama, ir kelios ašaros nukrito ant apsitrynusio raudono kilimo.

Jau ant jos pečių senas rudas švarkelis, jau ant galvos sena ruda skrybėlaitė. Ji nuskriejo laiptais žemyn, į gatvę, plevesuodama sijonuku, su žėrinčia kibirkštėle akyse.

Priėjusi prie iškabos „Madam Sofroni. Įvairios prekės plaukams“, ji vienu atsikvėpimu užbėgo laipteliais ir sustojo, vos atgaudama kvapą.

Madam buvo apkūni, pernelyg išblyškusi, nesimpatinga, jai nelabai tiko skambus Sofroni vardas.

– Ar nupirksite mano plaukus? – paklausė Dela.

– Aš perku plaukus, – atsakė madam. – Nusiimkite skrybėlę: reikia pažiūrėti, kaip jie atrodo.

Vėl subangavo rusvoji kaskada.

– Dvidešimt dolerių, – tarė madam, kilstelėjusi plaukų masę prityrusia ranka.

– Duokite greičiau, – tarė Dela.

O! Kitas dvi valandas ji skraidė ant rožinių sparnų (nekreipkite dėmesio į nuvalkiotą palyginimą). Ji lakstė po paroduotes, ieškodama dovanos Džimui.

Ir galų gale surado. Dovana buvo tarsi padėta Džimui, niekam kitam. Panašaus daiktelio ji neužtiko jokioje kitoje parduotuvėje, nors jau spėjo išversti jas visas aukštyn kojomis. Tai buvo platininė laikrodžio grandinėlė su paprastais, kukliais pagražinimais, vertinga ne pigiu blizgesiu, o medžiaga – kaip ir dera geram daiktui. Ji kaip tik verta laikrodžio. Vos tik spėjusi pamatyti, Dela jau žinojo, kad nupirks ją Džimui. Grandinėlė buvo kaip ir Džimas – santūri ir ori. Ji kainavo dvidešimt vieną dolerį, ir Dela nuskubėjo namo, nešina likusiais aštuoniasdešimt septyniais centais. Su šia grandinėle Džimas galės bet kokioje draugijoje nesivaržydamas pasidomėti, kuri valanda. Toks nuostabus laikrodis, o tekdavo žiūrėti į jį vogčiomis, nes odinis dirželis grandinėlės vietoj buvo labai jau nusitrynęs.

Kai Dela parėjo namo, džiaugsmingas svaigulys ėmė blėsti, jai palengva grįžo apdaira ir sveikas protas. Ji susiieškojo žnyplės plaukams sukti, įjungė dujų krosnelę ir ėmėsi taisyti, kas nuniokota, padaryta iš meilės, dar pridėjus ir širdies kilnumą. Žinokite, brangūs bičiuliai, kad taisyti visada esti labai sunku – pragariškai sunku.

Po geroko pusvalandžio jos galva apsidengė smulkutėmis, tankiomis garbanėlėmis, ir Dela pasidarė nuostabiai panaši į pabėgusį iš pamokų mokinuką. Ilgai, įdėmiai ir kritiškai stebėjo Dela savo atspindį siauručiame veidrodyje.

– Jeigu Džimas neužmuš manęs po pirmo žvilgsnio, – tarė ji pati sau, – tai tikriausiai pasakys, kad aš panaši į Koni Ailendo choristę. Bet ką gi aš galėjau... ką galėjau nuveikti su vienu doleriu aštuoniasdešimt septyniais centais?

Septintą valandą kava jau buvo paruošta ir keptuvė ant krosnies įkaitusi kepti kotletams.

Džimas niekuomet nevēluodavo. Dela sugniaužė grandinėlę saujoje ir atsisėdo ant stalo kampo prie durų, pro ku-

rias jis įėj-
jame au-
kalbėti tr-
kių, tad in-

– Dievo

Durys a-
atrodė su-
metų, o j-
to, pirštini-

Džimas
užuodęs p-
nesupratė
nustebim-
no iš tų j-
gęs akis,

Dela n-

– Džim

Aš nusik-
pagalvot-
Tu nepyk-

taip. Ma-
mų šven-
gražią, k-

– Tu n-
neįsteng-
pajudinę

– Nusi-

mane my-

Džima

– Tai s-

mentu b-

– Neie-

rias jis įeidavo. Paskui išgirdo jo žingsnius apačioje, pirmajame aukšte, ir staiga išblyško. Ji buvo pratusi patyliukais kalbėti trumpas maldeles dėl paprasčiausių kasdieniškų įvykių, tad ir šį kartą sušnibždėjo:

– Dieve, padaryk taip, kad aš ir dabar atrodyčiau jam graži.

Durys atsidarė, Džimas įžengė į vidų ir vėl jas uždarė. Jis atrodė sulysęs ir susirūpinęs. Vargšelis, vos dvidešimt dvejų metų, o jau šeima ant sprando. Jam reikėtų naujo apsiausto, pirštinių jis irgi neturi.

Džimas įėjęs sustojo ir sustingo tartum medžioklinis šuo, užuodęs putpelę. Jis įbedė akis į Delą tokia išraiška, kurios ji nesuprato, ir ją išgąsdino. Jo akyse nebuvo nei pykčio, nei nustebimo, nei nepasitenkinimo, nei pasibaisėjimo – nė vieno iš tų jausmų, kurių ji tikėjosi. Jis tiesiog žiūrėjo į ją įsmėigęs akis, vis ta pačia ypatinga veido išraiška.

Dela nušoko nuo stalo ir puolė prie jo.

– Džimai, brangusis, – sušuko ji, – nežiūrėk taip į mane. Aš nusikirpau plaukus ir pardaviau juos, nes man baisu ir pagalyvoti, kad per Kalėdas neįteikčiau tau kokios dovanos. Tu nepyk – jie vėl greit ataug. Nepyksti? Aš negalėjau kitaip. Mano plaukai baisiai greitai auga. Na, sakyk „Linksmų švenčių!“, Džimai, ir viskas bus gerai. Tu nežinai, kokią gražią, kokią nuostabią gražią dovanėlę aš tau nupirkau.

– Tu nusikirpai plaukus? – sunkiai ištarė Džimas, tarytum neįstengdamas suvokti tokio aiškaus fakto, net ir gerokai pajudinęs smegenis.

– Nusikirpau ir pardaviau, – atsakė Dela. – Bet tu vis vien mane myli? Juk aš likau tokia pat, nors ir be plaukų, tiesa?

Džimas smalsiai apsižvalgė po kambarį.

– Tai sakai, tavo plaukų nebėra? – paklausė jis ir šiuo momentu buvo panašus į beprotį.

– Neieškok ir nesidairyk, – tarė Dela, – aš pardaviau plau-

kus, sakau gi tau. Jie parduoti, nebėra jų. Mielasis, šiandien Kūčių vakaras. Būk geras, aš juk viską dėl tavęs padariau. Galima suskaičiuoti plaukus ant mano galvos, – tęsė ji, staiga surimtėjusiu ir meiliu balsu, – bet kas išmatuos mano meilę tau. Ar jau kepti kotletus, Džimai?

Džimas greit atsipeikėjo. Jis apkabino savąją Delą. Dabar gi būkime kuklūs ir, keletą sekundžių nusigręžę į šalį, apžiūrėkime kokį daiktą kambaryje. Kas geriau – nuomoti butą už aštuonis dolerius per savaitę ar už milijoną per metus? Ir matematikas, ir gudruolis – abu atsakytų klaidingai. Išminčiai atnešė vertingų dovanų, bet jie kai ką supainiojo. Bet šis miglotas teiginys paaiškės vėliau.

Džimas išsitraukė ryšulėlį iš apsiausto kišenės ir numetė jį ant stalo.

– Nepagalvok, Del, – tarė jis, – kad koks plaukų kirpimas, skutimas ar plovimas gali sumažinti meilę mano mergaitei. Išvyniojusi ryšulėlį tu suprasi, kodėl iš pradžių atrodžiau lyg pakvaišęs.

Balti, minkštūs pirštukai nutraukė virvutę ir nuplėšė popierių. Paskui nuaidėjo susižavėjimo šūksnis, o ji, deja, kaip įprasta moterims, staiga pakeitė isteriškos ašaros ir aimanos, ir buto šeimininkui teko skubiai imtis visų įmanomų ramino priemonių.

O ant stalo gulėjo šukos, visas komplektas šukučių plaukams susegti, iš šonų ir ant pakaušio, – tos pačios, kuriomis vienoje Brodvėjaus vitrinoje Dela jau seniai žavėjosi. Puikios šukos, iš vėžlio kiaukuto, su brangakmeniais krašteluose – jų atspalvis taip būtų tikęs prie jos puikių dingusių plaukų. Jos buvo brangios, Dela tai žinojo ir seniai visa širdimi troško jas įsigyti, nors ir maža teturėdama vilties. Dabar šukos priklausė jai, bet nebebuvo plaukų, kuriuos šie išsvajoti papuošalai būtų dar labiau pagražinę.

Ji st
galvą
– D
– O
Juk
Ji su p
brang
džiaug
– N
kol ra
per di
grandi
Užu
dėjo r
– D
dovan
kios. A
kas. N
Kai
keliui
laiko i
minčia
bai de
esant,
kojau
bute, v
didžia
šių dien
buvo iš
tokie k
giausi.

Ji stipriai priglaudė šukas prie krūtinės, o paskiau pakėlė galvą ir, šypsodamasi pro ašaras, pasakė:

– Džimai, mano plaukai taip greitai auga.

– O! Aš ir užmiršau!

Juk Džimas dar nematė jam skirtos puikiosios dovanos. Ji su pasididžiavimu iškėlė ją ant ištiesto delno. Matinis brangus metalas tarytum nušvito jos skaidriu ir aistringų džiaugsmu.

– Na, ar ne puikumėlis, Džimai? Visą miestą išlaksčiau, kol radau. Dabar tu galėsi žvilgčioti į laikrodį šimtą kartų per dieną. Duok laikrodį. Noriu pažiūrėti, kaip tiks prie jo grandinėle.

Užuot padavęs jai laikrodį, Džimas išsitiesė ant sofos, sudėjo rankas po galvą ir nusišypsojo.

– Del, – tarė jis, – paslėpkime mudu kur nors tas Kalėdų dovanas, tegu jos paguli. Šiuo metu jos mums per daug puikios. Aš pardaviau laikrodį, kad galėčiau nupirkti tau šukas. Na, dabar gali kepti kotletus.

Kaip jums yra žinoma, Trys karaliai, atnešę dovanų kūdikiui edžiose, buvo išminčiai. Nuostabūs išminčiai. Nuo to laiko ir kilo paprotys dalyti kalėdines dovanas. Kadangi išminčiai buvo labai protingi, jų dovanos, be abejo, buvo labai deramos ir greičiausiai turėjo privilegiją – jas, reikalui esant, galima buvo pakeisti. O aš čia nesklandžiai papasakojau jums paprastą istoriją apie du kvailus vaikus viename bute, vaikus, kurie taip neprotingai paaukojo vienas kitam didžiausias savo namų brangenybes. Baigiant leiskite tarti šių dienų protingiesiems: iš visų, duodančių dovanas, šiedu buvo išmintingiausi. Iš visų, kurie duoda ir gauna dovanas, tokie kaip šiedu yra išmintingiausi. Visuomet bus išmintingiausi. Jie ir yra tikrieji išminčiai.